

УДК 378.147:82.0

Іванова В.А.,

ст. викладач кафедри іноземних мов

Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, mitridat.12.73@gmail.com

Базенюк А.В.,

здобувачка вищої освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, alyonka03031998@gmail.com

Україна, м. Мелітополь

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ

У дослідженні подано інноваційні підходи під час викладання зарубіжної літератури в закладах вищої освіти. Акцентовано увагу на тому, що зміст дисципліни постійно треба оновлювати та удосконалювати. Використання інформаційно-комунікативних технологій на заняттях зарубіжної літератури суттєво покращить результат здобувачів вищої освіти та мотивує їх до навчання. Використання електронних засобів навчального призначення, проходження масових онлайн курсів та участь у тренінгах дозволить розвинути фахову компетентність здобувача вищої освіти.

Ключові слова: інновації, зарубіжна література, освітній процес, методика, літературний процес.

Постановка проблеми. Останнім часом викладачі досить часто піднімають питання щодо модернізації освітнього процесу та активного використання інноваційних підходів у навчанні студентів. Важко зацікавити здобувача вищої освіти звичайними термінами та поняттями з літературознавства, а також класичним представленням літератури. Читаючи художні твори зарубіжних письменників різних періодів, слід орієнтуватися на правильне розуміння тексту та подальший його аналіз. До уваги бажано брати змішане навчання, оскільки сучасний студент вільно оперує знаннями з інформаційно-комунікативних технологій та зможе досить легко застосувати знання на практиці інноваційно подавши результат власної праці.

Нині питання інноваційних підходів під час викладання зарубіжної літератури вивчають вчені-дослідники Л. Богдан, Н. Волошина, О. Демніченко, О. Куцевол, В. Кізенко, Ю. Ковбасенко, О. Литвиненко, О. Семенов, І. Тригуб, І. Юсипович та ін. Дослідники у наукових працях акцентують увагу на тому, що під час використання інновацій на заняттях зарубіжної літератури можна досягти високої результативності. Здебільшого такі заняття підвищують пізнавальний інтерес та мотивують здобувачів освіти до навчання.

На сьогодні значна кількість наукових праць представлена викладачами кафедри української і зарубіжної літератури Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Дослідники наголошують на тому, що «найбільше уваги науковцями кафедри приділено проблемам професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічну освіту та професійну підготовку майбутніх філологів» [10, с.260].

Мета роботи – представити інноваційні підходи викладання зарубіжної літератури у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Використання інноваційних підходів під час викладання зарубіжної літератури можливе за умови вдалого поєднання класичних методів та інновацій. Не можна повністю відмовлятися від звичайних форм і методів викладання. У результаті

можна дійти до змішаного навчання, яке останнім часом стає актуальним процесом в умовах сучасного дистанційного навчання. У даному аспекті не можна оминати питання щодо використання сучасних технічних засобів, до яких здебільшого відносять комп'ютерну техніку, планшети та смартфони. За допомогою такої техніки можна створити яскраву графічну презентацію за творчістю зарубіжних письменників певного періоду, переглянути навчальний відеофільм, а також пройти електронне тестування на предмет засвоєння знань.

Слід розуміти, що певні питання з літературознавства студентом повинні опрацьовуватись самостійно, оскільки під час читання текстів, подання аналізу на текстову частину формується його освітня траєкторія та програмові результати навчання. Однак, не слід забувати про диференціацію завдань, які пропонуються студентам для виконання. На думку Шарова С.В. «Диференціація навчання має багато шансів на існування у вищій школі та дозволяє підвищити ефективність навчально-виховного процесу через використання різних методів і форм для кожної диференційованої групи студентів» [9, с.153]. Питання інноваційних форм і методів організації самостійної роботи студентів в контексті методичної підготовки майбутніх вчителів літератури розглядає О. Куцевол [3, с.302]. Систематичне оновлення робочих програм з зарубіжної літератури дозволить урізноманітнити форми і методи, які може використати під час освітньої діяльності викладач. Оновлюючи зміст освітнього компоненту, бажано враховувати особливості освітньої програми та матрицю, де відтворено програмні результати навчання [1].

Під час освітнього процесу на заняттях зарубіжної літератури доцільно використовувати такі інноваційні технології:

- електронні засоби навчального призначення;
- відкриті масові онлайн курси;
- залучення здобувачів вищої освіти до тренінгів, майстер-класів, а також семінарів, де присутня практична складова з питань обміну досвідом.

Комунікуючи під час навчання, викладач та студент можуть знайти часові межі для тісної взаємодії з метою

покращення результатів навчання. Лекційний матеріал може бути вдало поєднаний з електронними засобами навчального призначення, проходженням онлайн курсів дозволить здобувачам освіти ознайомитись додатково з різноманітними персоналіями та літературним процесом в цілому. На думку Олексенка Р.І. «Засоби комунікації створюють навколо індивіда настільки насичену інфосферу, що це не може не позначитися на його особистості» [5, с.65]. Робота майбутнього вчителя української мови і літератури направлена на урізноманітнення мето-

дів та форм роботи зі слухачами з метою мотивації до художнього слова [4].

Так, наприклад, використовуючи на заняттях чи вдома електронний засіб навчального призначення з історії зарубіжної літератури XVII–XVIII століття можна додатково ознайомитись із відеоматеріалами, презентаціями, літературознавчим словником, пройти тестовий контроль, а також прочитати відомі крилаті вислови, біографії митців означеного періоду [11]. Це далеко не весь перелік зміст електронного підручника, оскільки обсяг його доволі значний та сучасний (рис.1).

Рис. 1. Головне вікно електронного засобу навчального призначення з історії зарубіжної літератури

Ознайомитись з електронним засобом навчального призначення можна навіть без допомоги викладача. Однак, тут треба чітко розуміти особливості використання такого допоміжного засобу, мета якого мотивувати здобувачів освіти до навчання та покращити результати навчання після його вивчення.

Інноваційні підходи вивчення історії зарубіжної літератури можна використовувати під час порівняльних аспектів літературознавства, проходячи онлайн курси на сучасних платформах, зокрема на онлайн-платформі PROMETHEUS (рис.2).

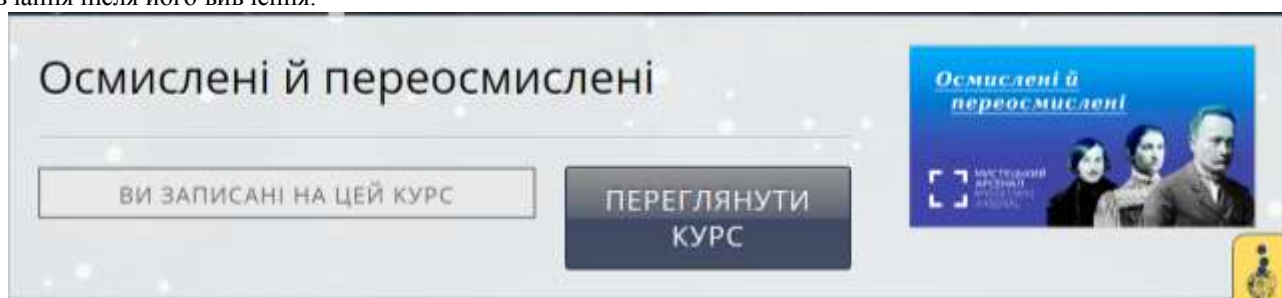

Рис. 2. Онлайн-курс з літератури на платформі Prometheus

Метою подібних онлайн курсів є ознайомлення з новими тенденціями викладання літератури та представлення особливостей літературного процесу в Україні та у світі, а також сучасна інтерпретація текстів та біографії письменників. Не менш цікавими можуть бути інноваційні технології, де студентам пропонується стати спі-

кером або лектором, взяти участь у тренінгових програмах та представити власну оповідь, поділившись при цьому власними спостереженнями.

Не менш цікавими можуть бути участь студентів у тематичних літературних квестах, мастер-класах, а також практичних семінарах. Також можна додатково за-

лучати здобувачів вищої освіти на заняттях з зарубіжної літератури до творчості та інноваційності під час створення лепбуків, інфографіки, буктреллерів, а також презентацій, відеолекцій і розробка тестів, які можна використовувати під час навчання. Особливо ефективною інноваційною технологією, яку можна використати на заняттях з зарубіжної літератури, на думку І. Сороки, є створення скрапбуків, що дозволяє детально вивчити біографію письменника та його творчість [8].

Слід розуміти, що представлені інноваційні технології дозволяють правильно сформулювати компетентності здобувачів вищої освіти, зокрема:

- здатність розрізняти різноманітні тенденції світового літературного процесу;
- логічно та послідовно виконувати різноманітні завдання, спрямовані на досягнення поставлених результатів навчання;
- здатність творчо мислити та осмислювати літературні твори зарубіжних письменників;
- здатність до сприйняття та аналізу літературних творів різних країн;
- розуміння зарубіжної літератури як частини світової культури;
- здатність комунікувати на професійному рівні, у тому числі наявність високого рівня мовленнєвої компетентності [7]. Не менш цікавою є думка про те, що студенти підвищують свою компетентність на практичних заняттях. На думку О. Семеног «професійній спрямованості студентів, організації їх самостійної дослідницької роботи сприяє перегляд і аналіз відеоуроків учителів і студентів-практикантів» [6, с.187].

Ю. Ковбасенко акцентує увагу на критеріях ефективності інноваційних педагогічних технологій, які зводять до трьох ключових параметрів: ефективність, оптимальність та відтворюваність [2, с.3-4]. Ефективність інноваційних технологій на заняттях зарубіжної літератури залежить від багатьох факторів, у тому числі від розуміння учасником процесу завдання до його правильного виконання. Оптимальним може бути результат при правильному використанні засобів навчання та подальшого аналізу вивченого матеріалу. У подальшому отриманні знання треба буде передавати іншим учасникам освітнього процесу в закладах освіти.

Висновки. Під час викладання історії зарубіжної літератури у закладах вищої освіти необхідно використовувати інноваційні підходи. Це дозволить суттєво підвищити результати навчання здобувачів вищої освіти та мотивувати їх до прочитання художніх текстів у повному обсязі. Найчастіше за все останнім часом використовують різноманітні онлайн-ресурси, електронні засоби навчального призначення, а також застосовують сучасні форми навчання: семінари, тренінги, майстер-класи, презентації. Осмислюючи та аналізуючи художні твори, здобувач вищої освіти зможе представити розуміння текстової частини з власної точки зору, використовуючи новітні інформаційні технології в освіті.

Література

1. Землянська А.В., Шарова П.М., Шаров С.В. Аналіз навчального плану бакалавра спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література. Наукові записки Національного

університету «Острозька академія»: серія «Філологія». 2019. Вип. 8(76). С.119-122.

2. Ковбасенко Ю.І. Інноваційні педагогічні технології в процесі поглибленого вивчення літератури: «за» і «проти». Зарубіжна література в школах України. 2007. № 7. С.1-14.

3. Куцевол О.М. Інноваційні форми й методи організації самостійної роботи студентів у контексті методичної підготовки майбутніх учителів літератури. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, проблеми: зб. наук. праць. 2006. Т. 11. С.301-307.

4. Куцевол О.М. Методична творчість учителя літератури – потреба сучасної школи. Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. 2005. №. 6. С.9-14.

5. Олексенко Р.І. Вплив комунікацій на ціннісні орієнтири особистості. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2015. Вип. 62. С.65-73.

6. Семеног О.М. Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх учителів-словесників»: матеріали методол. семінару 3 квіт. 2014 р., м.Київ: [у 2 ч.]. Ч.2 / Нац. акад.пед. наук, України; [редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст.голови), О.І. Ляшенко (заст. голови) та ін.]. К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. С.181-188.

7. Семеног О.М. Професійна компетенція майбутнього вчителя української мови і літератури. Українська література в загальноосвітній школі. 2003. № 4. С.2-5.

8. Сорока І.І. Скрапбукінг як дидактичний прийом підвищення мотивації учнів до вивчення зарубіжної літератури в школі. Зарубіжна література в школах України. 2016. № 1. С.49-52.

9. Шаров С.В. Використання диференційованих навчальних завдань під час самостійної роботи студентів. Педагогіка, психологія та медикобіологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Харків: ХДАДМ. 2011. № 3. С.151-153.

10. Шарова П.М., Шаров С.В. Досвід професійної підготовки студентів кафедри української і зарубіжної літератури у галузі освіти та філології. Українська література в загальноєвропейському контексті: зб. наук. пр. (2). 2019. С.255-261.

11. Шаров С.В., Шарова П.М. Електронний підручник історія зарубіжної літератури XVII–XVIII ст. у самостійній діяльності студентів-філологів. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2011. № 3. С.304-311.

References

1. Zemlianska A.V., Sharova T.M., Sharov S.V. Analiz navchalnoho planu bakalavra spetsialnosti 014.01 Srednia osvita. Ukrainka mova i literatura. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademii»: serii «Filologii». 2019. Vyp. 8(76). S. 119-122 [in Ukrainian].

2. Kovbasenko Yu.I. Innovatsiini pedahohichni tekhnologii v protsesi pohlyblennoho vyvchennia literatury: «za» i «proty». Zarubizhna literatura v shkolakh Ukrainy. 2007. № 7. S. 1-14 [in Ukrainian].

3. Kutsevol O.M. Innovatsiini formy y metody orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv u konteksti metodychnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv literatury. Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, problemy: zb. nauk. prats. 2006. T. 11. S. 301-307 [in Ukrainian].

4. Kutsevol O.M. Metodychna tvorchiist uchytelia literatury – potreba suchasnoi shkoly. Vsesvitnia literatura v serednikh navchalnykh zakladykh Ukrainy. 2005. №. 6. S. 9-14 [in Ukrainian].

5. Oleksenko R.I. *Vplyv komunikatsii na tsinnisni oriientyry osobystosti. Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii.* 2015. Vyp. 62. S. 65-73 [in Ukrainian].

6. Semenoh O.M. *Kompetentnisnyi pidkhid do profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv-slovesnykiv»: materialy metodol. seminaru 3 kvit. 2014 r., m. Kyiv: [u 2 ch.]. Ch.2 / Nats. akad. ped. nauk Ukrainy; [redkol.: V.H. Kremen (holova), V.I. Lushovyi (zast. holovy), O.I. Liashenko (zast. holovy) ta in.]. K.: In-t obdarovanoi dityny NAPN Ukrainy, 2014. S.181-188 [in Ukrainian].*

7. Semenoh O.M. *Profesiina kompetentsia maibutnoho vchytelia ukrainskoi movy i literatury. Ukrainska literatura v zahalnoosvitnii shkoli.* 2003. № 4. S. 2-5 [in Ukrainian].

8. Soroka I.I. *Skrapbukinhi yak dydaktychnyi pryiom pidvyslichennia motyvatsii uchiniv do vyvchennia zarubizhnoi*

literatury v shkoli. Zarubizhna literatura v shkolakh Ukrainy. 2016. № 1. S. 49-52 [in Ukrainian].

9. Sharov S.V. *Vykorystannia dyferentsiovanykh navchalnykh zavdan pid chas samostiinoi roboty studentiv. Pedahohika, psykholohiia ta medykybiolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu.* Kharkiv: KfDADM. 2011. № 3. S. 151-153 [in Ukrainian].

10. Sharova T.M., Sharov S.V. *Dosvid profesiinoi pidhotovky studentiv kafedroi ukrainskoi i zarubizhnoi literatury u haluzi osvity ta filolohii. Ukrainska literatura v zahalnoevropeiskomu konteksti: zb. nauk. pr. (2).* 2019. S. 255-261 [in Ukrainian].

11. Sharov S.V., Sharova T.M. *Elektronnyi pidruchnyk istoriia zarubizhnoi literatury XVII-XVIII st. u samostiinii diialnosti studentiv-filolohiv. Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu.* 2011. № 3. S. 304-311 [in Ukrainian].

Ivanova V.A.,

Senior Lecturer of Dmytro Motornyi Tavriya State Agrotechnological University, mitridat.12.73@gmail.com

Bazenuk A.V.,

student of Melitopol State Pedagogical Bogdan Khmelnytsky University, alyonka03031998@gmail.com

Ukraine, Melitopol

PECULIARITIES OF TEACHING FOREIGN LITERATURE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: INNOVATIVE APPROACHES

The study presents innovative approaches in the teaching of foreign literature in higher education. Emphasis is placed on the fact that the content of the discipline needs to be constantly updated and improved. The use of information and communication technologies in foreign literature classes will significantly improve the results of higher education students and motivate them to study. The use of electronic teaching aids, mass online courses and participation in trainings will develop the professional competence of the applicant.

Key words: innovations, foreign literature, educational process, methods, literary process.

